

زنان هنرمند

در قرن‌های بیستم و بیست و یکم

ترجمه: ایرنده: اوتا گروزنیک

مترجم: مترا جمالی

با مقدمه‌ی دکتر محمد ضیمران

نشر پایان

۱۳۹۶

عنوان و نام پدیدآور: زنان هنرمند در قرن های بیستم و بیست و یکم / گردآورنده اوتا گروزنیک ؛ مترجم: میترا جمالی.

مشخصات نشر: تهران : پایان، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۳۶ ص؛ ۵/۱۴×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۳۳-۶-۵۷۴۲-۹۷۸-۶۰۰-۵۷۴۲-۹۷۸-۶۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: 2001, Women artists in the 20th and 21st century

موضوع: زنان هنرمند - سرگذشت نامه - تاریخ و نقد

موضوع: هنر نوین - قرن ۲۰ م.

موضوع: هنر نوین - قرن ۲۱ م.

شناسه افزوده: گروزنیک، اوتا، ۱۹۶۰ - م.

Grosenick, Uta

شناسه افزوده: جمالی، میترا، ۱۳۶۲ - مترجم

رده بندی کنگره: ۸۳۵۴N / ۹۷۹۳۱۳۹۳

رده بندی دیویی: ۷۰۰/۸۲

نشان پایان

www.payanpub.com Email: payan1379@yahoo.com

زنان هنرمند در قرن بیست و یکم

اوتا گروزنیک

مترجم: میترا جمالی

ناشر: پایان، تلفن: ۰۹۱۹۴۹۴۷۶۸۸

چاپ اول: ۱۳۹۶

چاپ: فرسیما، تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۳۳-۶-۵۷۴۲-۹۷۸-۶۰۰-۵۷۴۲-۹۷۸-۶۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

ردیف	نام هنرمند	صفحه	ردیف	نام هنرمند	صفحه
۱	پیش گفتار	۵	۲۵	کاندیدا هوفر	۱۱۹
۲	یادداشت مترجم	۹	۲۶	جنى هولزر	۱۲۴
۳	این یک دنیای زنانه است	۱۱	۲۷	ربه‌کا هورن	۱۲۹
۴	مارینا ابراموویچ	۱۶	۲۸	فریندا کالو	۱۳۴
۵	لیسا آتیلا	۲۱	۲۹	لی کرزنر	۱۳۸
۶	لانس اندرسون	۲۶	۳۰	باربارا کروگر	۱۴۴
۷	ونسیا بیکر	۳۴	۳۱	تامارا دلامپیکا	۱۴۹
۸	لوئیز بورر	۳۸	۳۲	سارا لوکاس	۱۵۴
۹	لیژیا کلارک	۴۳	۳۳	آنت مسازه	۱۵۷
۱۰	هین داربون	۴۸	۳۴	ماریکو موری	۱۶۱
۱۱	سونیا دولونه	۵۳	۳۵	لوئیز نولسون	۱۶۶
۱۲	راینکه دیکسترا	۵۸	۳۶	جورجیا اوکیف	۱۷۱
۱۳	مارلین دوما	۶۲	۳۷	مورت اوپنهایم	۱۷۶
۱۴	تریسی امین	۶۶	۳۸	ایزابلا بیتون	۱۸۱
۱۵	والی اکسپورت	۷۰	۳۹	ادریان داپر	۱۸۶
۱۶	سیلوی فلوری	۷۵	۴۰	بریجیت رابین	۱۹۱
۱۷	ایسا جنزکن	۷۹	۴۱	بی‌بی لوتی ریس	۱۹۶
۱۸	نن گلدین	۸۴	۴۲	شیرین نشاط	۲۰۱
۱۹	ناتالیا گونچاروا	۸۸	۴۳	نیکی دست فال	۲۰۵
۲۰	گریلا گرلز	۹۴	۴۴	سیندی شرمز	۲۱۰
۲۱	مونا هاتوم	۹۹	۴۵	کی‌کی اسمیت	۲۱۵
۲۲	باربارا هپ ورث	۱۰۴	۴۶	رزمارى تروکل	۲۲۱
۲۳	اوا هسه	۱۰۹	۴۷	راشل وایتريد	۲۲۶
۲۴	هانا هوخ	۱۱۳	۴۸	آندریا زیتل	۲۳۰

پیش‌گفتار

در سال تاریخ قرن‌ها واژه‌ی زنانگی به عنوان تعبیری مبتنی بر دوگانگی میان مرد و زن رایج بود. طبق دلالتی وسیعی بوده و در بدو امر به منظومه‌ای از معناها و ارزش‌های فرهنگی اشاره داشته است. از این منظر پاره‌ای از اشکال پوشاک، آرایش، حرکات و ایما و اشاره‌ها واجد نشانه‌های فرهنگی خاصی بوده است. افزون بر این، زنانگی به عنوان وصفی خاص به یک جنسی سوژه‌ای فرهنگی - اجتماعی دلالت می‌نموده که از آن جمله می‌توان به "خود" و "تحت سلطه" با گفتمانی خاص "خود" اشاره کرد. در قرن نوزدهم در این چارچوب "خود فرهنگی" بر یافته‌های علوم زیستی تبیین می‌شده است. بر این اساس زنان از نظر زیست‌شناسانه برای پاره‌ای از کارگروه‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و به ویژه فعالیت‌های هنری نامناسب معرفی می‌شدند. در واقع علوم و به ویژه فیزیولوژی و زیست‌شناسی زمینه‌ی انقیاد زن را فراهم می‌آورد. با رشد و توسعه‌ی فلسفه‌ی روشنگری و انسان‌باوری رفته‌رفته این تقابل ذاتی میان زن و مرد در معرض چالشی بی‌سابقه قرار گرفت. تبیین یک سوژه‌ی اومانیستی فارغ از هر گونه جنسیت شکل گرفت و رفته‌رفته نابرابری جنسیتی زن و مرد را محصول تمایزات طبقاتی معرفی کرد و آن را برساخته‌ی اجتماعی شمرد. تقسیم کار به مردانه و زنانه نیز در این چارچوب تبیین و توجیه شد.

گفتنی است که بر پایه‌ی تحقیق مردم‌شناسان معاصر، جوامع ماقبل تاریخ که روزی و خوراک خود را از طریق شکار و گردآوری آذوقه فراهم می‌آوردند، میان مردان و زنان تفاوتی قابل نبودند و لذا برابری نسبی میان دو جنس حاکم بود. اما با ظهور فرهنگ کشاورزی و اهلی کردن حیوانات رفته‌رفته واژه‌ی پدر در میان خانواده‌ها دارای ارزش و اعتباری بی‌سابقه شد و او به عنوان رئیس خانواده و بعد رئیس ایل و قبیله و طایفه شناخته شد. از این دوره یعنی در حدود شش هزار سال پیش پدرسالاری به عنوان یک ساختار اجتماعی، فرهنگی به رسمیت شناخته شد. رفته‌رفته زنان از عرصه‌ی فعالیت‌های اجتماعی طرد شدند و به درون خانه‌ها محدود شدند. ارسطو فیلسوف

یونانی زنان را موجوداتی از نظر اخلاقی، عقلی و جسمانی ضعیف و قابل ترحم معرفی کرد و لذا آن‌ها را به تملک مردان درآورد و نقش آن‌ها را به تولید مثل و خدمت به مردان خانواده تعریف کرد. این بحث تا قرن ۱۸ ادامه داشت.

در قرن نوزدهم زنان رفته‌رفته سلطه‌ی پدرسالاران را به چالش گرفتند. در این زمان زنی به نام سارا گریمکه^۱ به عنوان متخصص متن کتاب مقدس تفسیر و ترجمه‌ی کتاب مقدس در باب مردان و زنان را مورد استفاده قرار داد و گفت مردان با کج فهمی و پیش‌داوری متن کتاب مقدس را در مورد تولید مثل زنان ترجمه کرده‌اند. یکی دیگر از محققان زن به نام الیزابت کادی استانتن^۲ که شاگرد گریمکه بود، انجیل زنانه را منتشر کرد و عهد عتیق و جدید را با ترجمه‌ی جدید عرضه داشت. از این دو نفر سنت مردسالارانه‌ی تفسیر کتاب مقدس را به چالش گرفت.

در قرن بیستم توجه^۳ زیادی در راه ایجاد زمینه‌ی برابری میان دو جنس فراهم شد. جنبش سیاسی زنان، حقوق زنان در هنگام بارداری، خشونت‌های خانوادگی و حقوق و مزایای برابر برای زنان و حقوق و مزایای برابر زنان و مردان در این جنبش مطرح شد و به صورت قانون در آمد. موج اول جنبش زنان بیشتر پایگاه و حقوق زنان طبقات فرادری را در حمایت قرار می‌داد، با موج دوم جنبش به عدم تساوی زنان و مردان پرداخت و موضوع برابری‌های اجتماعی، فرهنگی و مالی زنان را مورد تأکید قرار داد و به اهمیت نقش زنان در فعالیت‌های سیاسی و مطبوعاتی توجه کرد. در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ زنان هنرمند جنبش زنان هنرمند را تشکیل دادند و نقش زن در عرصه‌ی هنر را از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار دادند. از جمله آن‌ها به نقش زنان هنرمند در تاریخ هنر توجه کردند. همچنین به عدم توجه به نقش هنرمندان زن در تاریخ هنر پرداختند.

در آمریکا چندین مستند تلویزیونی به داستان هنرمندان زن پرداخته است. کم‌کم لیست زنان هنرمند قرن نوزدهم و بیستم تدوین و جایگاه و سبک آن‌ها در منابع و کتاب‌های مختلف مورد مطالعه قرار گرفت. جنبش زنان منتقد هنر نیز در دهه‌ی ۱۹۷۰ شکل گرفت و نشریات گوناگون منتشر و به فعالیت هنری زنان پرداخت. در عرصه‌ی زیبا شناسی هم زنان پژوهشگر در دانشگاه‌ها به گسترش فلسفه‌ی هنر و زیبا شناسی از منظر زنان

1. Sara Grimke

2. Elizabeth Cady Stanton

مدد رساندند. در سال ۱۹۸۹ دختران چریک موزهی هنرهای متروپلیتن را به باد انتقاد گرفتند و این موزه را به مردسالاری و تبعیض جنسیتی متهم کردند.

در سال ۲۰۰۷ نمایشگاه هنر وک^۱ و انقلاب زنانه ۱۲۰ کار از هنرمندان بین‌المللی را به معرض نمایش گذاشتند و نقش زنان در هنر از سال ۱۹۶۰ تا اوایل دههی ۸۰ را مورد نقد و بررسی قرار دادند.

در سال ۲۰۰۳ رزمی بترتون^۲ ضمن انتشار مقاله‌ی مفصلی موسوم به "نگاه زنانه" به تحول جنبش زنان در قلمرو نقد هنری به کارنامه‌ی زنان هنرمند پرداخت و یادآور شد که نقدهای زنانه باید دستخوش تحولی عمیق شود و گفت نقد هنر قرن بیست و یکم به اینار نوینی نیاز دارد.

کوتاه سخن، در چند دهی سده‌ی بیستم و یک دهه و نیم سده‌ی بیست و یکم زنان در عرصه‌ی گوناگون علمی، فرهنگی و به ویژه گستره‌ی هنر به دست‌آوردهای غیر قابل انکاری نایل آمده‌اند. در آمریکای دههی ۷۰ نیمی از آثار برجسته‌ی هنرهای دیداری از ناحیه‌ی زنان عرضه شد. در ایران نیز نمایشگاه هنری در تهران و شهرستان‌ها تعداد بی‌سابقه‌ای از آثار تاثیرگذار هنرمندان زن را در دو دهه‌ی گذشته در معرض دید و ارزیابی مخاطبان و منتقدان قرار دادند و از این رهگذر ستایش اهل فن را به خود جلب نمودند. بدیهی است که آثار قوی در ایران برای استناد در این زمینه در دسترس نیست، اما همه کسانی که به تازگی با نمایشگاه‌های این سرزمین سر می‌زنند برآنند که آثار هنرمندان زن از لحاظ کمیت و کیفیت با آثار هنرمندان مرد در سال‌های اخیر نه تنها قابل قیاس نیست که در مواردی بر آن برتر است.

این امر ثابت می‌کند که استعداد و خلاقیت در عرصه‌های گوناگون از جمله هنر، جنسیت و نژاد، زبان و هویت نمی‌شناسد. در واقع دوران چیرگی مردان در گستره‌های گوناگون علمی و هنری به سر آمده و عرصه‌ی لیاقت و شایستگی، جای تفاوت و تبعیض را گرفته است.

آنچه گفته آمد دیپاچه‌ای است بر تألیف و ترجمه‌ی اثر حاضر از سوی نویسنده و مترجم محترم. در حقیقت نویسنده کوشیده است تا با گزینش تعداد زیادی از آثار تجسمی زنان هنرمند برجسته‌ی معاصر، نقش آن‌ها را در گستره‌ی هنر شفافیت بخشیده و مترجم این اثر با دقت در برگرداندن این نوشته کوشیده است فارسی‌زبانان

1. wack

2. Rosemary Betterton

علاقه‌مند به هنرهای دیداری را با گزیده‌ای از آثار هنری بعضی از هنرمندان مشهور و شرح تجربه‌های هنری آنان و بررسی نقادانه‌ی نویسنده آشنا سازد.

بدیهی است که مترجم با دقت و وسواس زاید الوصفی به ترجمه‌ی فارسی این نوشته همت گماشته است. به این علت همت والای وی را در این تلاش صمیمانه و ارزنده ستایش کرده و امیدوارم که با توان و استعدادی که در وی سراغ دارم آثار دیگری از این دست را نیز به زبان فارسی برگردانده و علاقه‌مندان عرصه‌ی هنری را از ترجمه‌های خود بهره‌مند کند.

دکتر محمد ضیمران

تابستان ۱۳۹۵

یادداشت مترجم

به نام یگانه دوست همدوست
کمال سر محبت ببین نه نقص گناه
که هر که به سفر افتاد نظر به عیب کند
با نام و یاد تو آرم منم که عشق به زیبایی و هنر را در آفریدگانش هر لحظه
به ودیعه می‌نهد.

کتاب حاضر برگردانی از کتاب *Women Artists In The 20th and 21st Century*، معرف چهل و شش تن از زنان هنرمند قرن‌های بیستم و بیست و یکم در غرب بوده و نیز مبین رویکردهای هنری آنهاست. این کتاب به وسیله‌ی نویسندگان متعددی به رشته‌ی تحریر درآمده که نام هر نویسنده در پایان هر متن موجود می‌باشد. کتاب مزبور تحت نظر خانم (آتا گریک) تدوین شده است. هدف از ترجمه‌ی این کتاب، معرفی آثار هنری این زنان منحصر به فرد به هنرمندان و هنردوستان گرامی فارسی زبان بوده است. اثر بنا بود با اهداف و اندیشه‌های تمامی زنان هنرمند جهان و به ویژه ایران آشنا کنیم. سی‌و‌سه کتاب‌های بسیاری مورد توجه، ترجمه و تألیف قرار گیرند. اینجانب با ترجمه‌ی کتاب حاضر تلاش نمودم تا با برداشتن گامی هر چند کوچک بخشی از این مهم را انجام دهم. در ادامه باید خاطر نشان ساخت که به علت وجود برخی تفاوت‌های اجتماعی، فرهنگی و هنری میان ما و هنرمندان مذکور، بعضی از تصاویر کتاب با تصاویری دیگر که ارتباط لازم با مطالب را داشته و مربوط به همان هنرمند بوده است، جایگزین شده‌اند.

کار ترجمه و تدوین این کتاب حدود یک سال و نیم به طول انجامید که در برگردان اصطلاحات هنری مکرراً از راهنمایی‌های بسیار سودمند و کارآمد استاد

ارجمند جناب آقای دکتر محمد ضیمران بهره بردم که نور روشنگرم در این راه بودند و جا دارد که در این جا مراتب امتنان خود را از لطف ایشان برای اهدا و معرفی این کتاب به بنده و همچنین مساعدت‌های بی دریغ ایشان صمیمانه ابراز دارم و آرزو مندم که توانسته باشم با ترجمه‌ای در حد توانایی خویش از این کتاب، پاسختگی محبت ایشان باشم.

در ادامه از خواهر بزرگوارم سرکار خانم دکتر مریم جمالی صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم که مشوق من در این زمینه بودند؛
از مسر عزیزم خالصانه سپاس گزارم که در مسائل رایانه‌ای بسیار مشکل گشا و یاری‌گر بودند؛

در نهایت این کتاب را به زنده یاد پدرم جناب آقای محمد مهدی (فرهنگ) جمالی که هنرمند، هنردوست بوده و فرزندان‌شان را نیز این چنین پرورش دادند؛
به مادر گران قدرم که ما را در تمامی مراحل زندگی‌ام یاری بخش هستند؛
به همسر مهربانم، به دخترها: عزیزم و به فرزندم اهورا که با وجود خردسالی اما بزرگواری خویش، قصور من را توبه به وی در لحظه‌هایی که به ترجمه‌ی این کتاب می‌پرداختم تحمل می‌کرد، تشکر می‌کنم؛
پیشاپیش به دلیل ابهام‌ها و کاستی‌ها از خوانندگان عزیز پوزش می‌طلبم. امید که این اثر بتواند گامی سودمند برای اعتلای فرهنگ و آگاهی هنرمندان و هنردوستان عالی قدر فارسی زبان بردارد.

میترا جمالی

شیراز، فروردین ۱۳۹۵